

L'ensenyament del català a la Catalunya del Nord

LA BRESSOLA

S'ha escrit molt sobre la situació de la llengua catalana a la Catalunya del Nord, de manera que ens limitarem a fer-ne un breu resum per mor de situar el context actual.

D'una manera molt esquemàtica es pot afirmar que, durant el període entre les dues guerres mundials, s'esdevé, per múltiples raons històrico-político-socials, el trencament definitiu de la transmissió familiar del català, sobretot de mares a filles. El missatge emès per les autoritats, cal dir que amb una efectivitat ben reeixida, era que el francès era l'única llengua que garantia el futur i que donava opcions reals de promoció social. A polític, no es tractava només d'un missatge: tot estava organitzat per tal que fos realment així. Per acabar-ho d'adobar, en aquells anys hi havia un consens de la comunitat científica internacional sobre el fet que el bilingüisme era perjudicial per al bon aprenentatge de les llengües i sobretot del francès.

Després d'aquesta maniobra, la darrera generació de catalanoparlants naturals (aquells que s'adrecen en català com a primera opció) és la que actualment ja depassa els vuitanta anys. Entre aquells de seixanta i setanta anys trobem un coneixement i capacitat de parla considerables, mes no pas el primer ús. Entre les generacions de menys de quaranta o cinquanta anys, la capacitat i l'ús ja esdevenen minoritaris.

Tot plegat fa que, avui, l'ús o la presència del català en la vida social de la Catalunya del Nord no sigui minoritària sinó més aviat anecdòtica.

I amb tot això, l'escola què fa? El sistema governamental de l'Éducation Nationale va posar en plaça, quasi vint anys després de la creació de La Bressola, les anomenades fileres bilingües. Es tracta de classes concretes, dins d'una escola pública, en les quals s'ensenya el català en diverses modalitats horàries que aniran des de la iniciació a la llengua a partir de poques hores per setmana fins al que s'anomena «paritat horària», és a dir, mitja jornada en francès i mitja jornada en català. En aquest cas, alguns matisos mantenen el català com a llengua «de segona»: el fet que el temps en català sol ser sempre a la tarda, mai al matí, i que el català és exclusivament llengua de temps de classe, però en cap cas llengua de vida del grup d'infants.

Aquest model de fileres bilingües, en el cas de l'educació maternal i primària, arriba a poc més del 6% de la població escolar. A mesura que les etapes educatives avancen, aquest percentatge disminueix de manera important, fins a arribar a menys del 2% en el cas del liceu.

Per la seua banda, La Bressola aplica un sistema d'immersió lingüística, des de la maternal fins al final del col·legi, en què el català no és solament la llengua dels aprenentatges sinó també la de les converses, la del joc, la dels àpats, la de les celebracions o de qualsevol altre moment de vida a l'escola. Només a partir d'un veritable ús, en qualsevol dels registres, podem formar futurs ciutadans amb una competència lingüística suficient per a poder viure en català qualsevol situació.

La Bressola actualment arriba a escolaritzar prop del 2% de la població escolar en les etapes infantil i primària. Una xifra que ha costat molts d'esforços d'assolir però que roman realment baixa.

I legislativament, què proposa el Govern francès? Ben poca cosa. El reconeixement molt recent de les «llengües regionals» com a patrimoni de la nació francesa en l'article 75 de la Constitució i un reconeixement, encara més recent, de l'ensenyament d'aquestes «llengües regionals» en la xarxa pública a raó d'unes hores per setmana (entenent que afavoreixen l'aprenentatge del francès), són mesures que no poden protegir el català ni promoure'n l'ensenyament, encara menys l'ús. Tot i aquestes mesures legislatives, el desenvolupament de la creació de classes bilingües es produeix en comptagotes.

Per altra banda, *de facto*, l'Administració pública accepta les xarxes associatives d'immersió: Seaska (Iparralde), La Bressola (Catalunya del Nord), Calandreta (Occitània), Diwan (Bretanya) i ABCM (Alsàcia) i assumeix el salari de la major part (no de tot) el professorat que necessiten aquestes escoles.

En ambdós models, però, el sosteniment d'aquest desenvolupament es manté molt per sota de les demandes de les famílies.

A part del Govern de l'Estat, hi ha altres administracions: Consell Regional, Consell General, Comunitats de Comunes, municipis. En molt pocs casos

es poden veure polítiques decidides i valentes en favor de la promoció de l'ensenyament en català.

Sovint es focalitza tota la responsabilitat sobre el Govern francès, i és cert que la manca de reconeixement de les diferències culturals i lingüístiques dins de l'hexàgon vénen de lluny i el Govern n'és el principal responsable, però aquesta visió monolingüe i mononacional ve de tant temps enrere que avui ja ha quallat en totes les capes socials i tots els estrats de l'Administració.

L'escola fa el que pot, però amb moltes dificultats, i encara que siguem capaços d'avançar molt i de formar molts més infants i joves en llengua catalana, la situació actual tampoc no els permet de fer-ne un ús real, ja que fora de l'escola no hi ha oportunitats per a viure en català. És com si estiguéssim formant i donant carnets de conduir a diverses generacions però en un país on no hi ha cap carretera per a poder circular.

Sense polítiques valentes i decidides de promoció de l'ús de la llengua en tots els àmbits de la societat, la feina de l'escola té un abast reduït.

Per a La Bressola, l'única via possible per a dotar els infants i futurs ciutadans d'una veritable competència bilingüe és la immersió lingüística.

És per això que, davant la possibilitat d'esdevenir escoles del sistema públic a canvi de fer concessions lingüístiques, La Bressola va optar per mantenir-se en el circuit d'escoles concertades, dient que si l'estat no ho vol fer, bé cal que algú ho faci. I La Bressola entoma aquest repte i el defensa fins al final.

Però cal també avançar en altres àmbits vitals:

a) El prestigi de la llengua i d'aquells que la parlen a Catalunya del Nord és creixent, i això és esperançador.

b) S'ha d'aconseguir avançar en polítiques lingüístiques més enllà de l'escola: en les senyalitzacions de viles, carrers i carreteres; en l'àmbit comercial, tant pel que fa al petit comerç com a campanyes de grans marques; en la normalització de l'ús de la llengua en les esferes polítiques i econòmiques, en els mitjans de comunicació, en els barris...

c) S'han d'ampliar les xarxes associatives en català, sobretot en l'àmbit del lleure, del jovent...

Sense tot això, els possibles avenços de l'escola serviran de poca cosa.

La llengua no mor, la maten. ♦

